

پنجشنبه‌های مهارتی

طرح مهارت آموزی دانش آموزان دبیرستان غیردولتی پسرانه مهندس نجفی (دوره اول)
وابسته به مؤسسه فرهنگی شهید آیت الله مدرس (ره)
ناحیه چهار آموزش و پرورش اصفهان

سید حجت‌اله روحانی

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

سید سعید حسینی

کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی

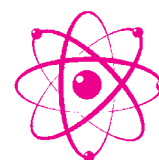
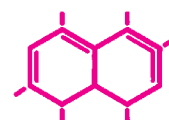

اشـــاره

مدرسه به عنوان مرجع آموزش و پرورش نسل های فردا باید در کنار زمینه های علمی، مهارت های لازم برای زندگی را آموزش دهد اما متأسفانه در نظام آموزشی فعلی مدارس، از مهارت آموزی، که یکی از ارکان مهم پرورش می باشد، غفلت شده است. تأکید زیاد مدارس بر اختصاص دادن ساعات فوق برنامه به آموزش های نظری (تئوریک) باعث کاهش آموزش های مهارتی و در نتیجه بروز مشکلات جدی در روند هدایت تحصیلی و اشتغال فارغ التحصیلان می شود.

فرایند هدایت تحصیلی، لزوماً روندی اجرایی در پایه نهم نیست و پایه گذاری آن باید براساس ایجاد موقعیت هایی همچون کشف استعداد در سال های قبل آغاز شود.

از طرفی، تک بعدی بودن آموزش ها باعث رشد افرادی خاص با ویژگی هایی یکسان و از دست رفتن تعداد بیشتری از افراد شده است، که دارای گونه های دیگری از استعداد های چندگانه اند. با انجام دادن برنامه های مهارت آموزی، فضای مدرسه به محیطی چند بعدی و بانشاط تبدیل خواهد شد. در سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش به موضوع مهارت آموزی به شرح زیر اشاره شده است: در صفحه ۴۰ در بیان راهکارهای تنوع بخشی به محیط های یادگیری در فرایند تعلیم و تربیت رسمی عمومی: راهکار ۵-۶ تنظیم و اجرای برنامه جامع کارآفرینی و مهارت آموزی برای تمام دوره های تحصیلی به ویژه دانش آموزان دوره متوسطه تا پایان برنامه پنجم توسعه درسی و آموزشی؛

هوش‌های چندگانه گاردنر هم به کمک برنامه‌ریزی اجرایی طرح آمد. نظریه هوش‌های چندگانه گاردنر از جدیدترین نظریات در زمینه شناسایی هوش افراد است. گاردنر معتقد است که دسته‌بندی عده‌ای خاص با عنوان باهوش یا نابغه در گروه‌های خاص، ما را از توانایی دیگر افراد غافل می‌کند؛ لذا پرسش‌نامه‌ای ارائه می‌دهد که براساس آن افراد به هشت مدل هوش ریاضی - منطقی ... تقسیم می‌شوند. نکته قابل توجه، کاربردی بودن نتایج این آزمون در یاری رساندن به دانش‌آموزان برای انتخاب مسیر شغلی آینده است.

به این ترتیب، عناوین میناکاری و فتوشاپ، برنامه‌نویسی پایتون، والیبال، فوتبال، الکترونیک، آفیس و ... برگزیده شدند و مدرسان آن‌ها براساس معیارهای آموزشی و تربیتی انتخاب گردیدند. (همچنین جهت رعایت ضوابط موجود، تمامی مربیان برای گذراندن مراحل گزینش به اداره آموزش و پرورش ناحیه معرفی شدند).

مهم‌ترین اهداف اجرای طرح:

۱. **ارتقاء مهارت‌های عملی دانش‌آموزان:** نظام آموزشی در حال حاضر اطلاعات علمی زیادی را انتقال می‌دهد و از این جنبه جایگاه مناسبی دارد ولی هنگام استفاده عملی از این اطلاعات به دلیل نبود آموزش‌های تجربی با مشکل روبه‌رو می‌شود؛ لذا در این زمینه باید آموزش‌هایی در محیط عملی ارائه گردد.

۲. **بهبود فرایند هدایت تحصیلی:** با توجه به اهمیت انتخاب رشته تحصیلی در دوره اول متوسطه و لزوم آشنایی دانش‌آموزان این دوره تحصیلی با مشاغل مختلف، آن‌ها باید با آگاهی و اطلاعات واقعی‌تر رشته تحصیلی مناسب خود را انتخاب کنند.

۳. **ارتقای حس خودباوری دانش‌آموزان:** بسیاری از دانش‌آموزان در درس نظری خود نمرات خوبی نمی‌گیرند و این مسئله باعث کاهش خودباوری و احساس غیرمفید بودن در ایشان می‌شود. وجود فضایی که در آن بتوان استعدادها و توانایی‌هایی عملی دانش‌آموزان را به عرصه ظهور آورد، باعث می‌شود که این گروه از دانش‌آموزان هم احساس خودباوری و اعتمادبه‌نفس کنند.

۴. **افزایش نشاط در فرایند کسب علم:** مدرسه به‌عنوان

در ابتدای تابستان، برای تنظیم برنامه‌های سال تحصیلی جدید جلسات متعددی در دبیرستان غیردولتی مهندس نجفی واقع در ناحیه چهار آموزش و پرورش شهر اصفهان برگزار شد و پیشنهادهای مختلفی جهت برگزاری کلاس‌های مختلف ریاضی، علوم، زبان انگلیسی و ... ارائه گردید اما مسئله اصلی از میان چند نشانه خود را نشان داد. مسئله اول افت میانگین نمرات دانش‌آموزان در برخی از دروس اصلی با وجود افزایش ساعات تدریس فوق برنامه و بروز فضای رخوت و عدم اعتمادبه‌نفس و خودباوری در دانش‌آموزان، لزوم نوآوری در این زمینه را به شدت آشکار ساخت.

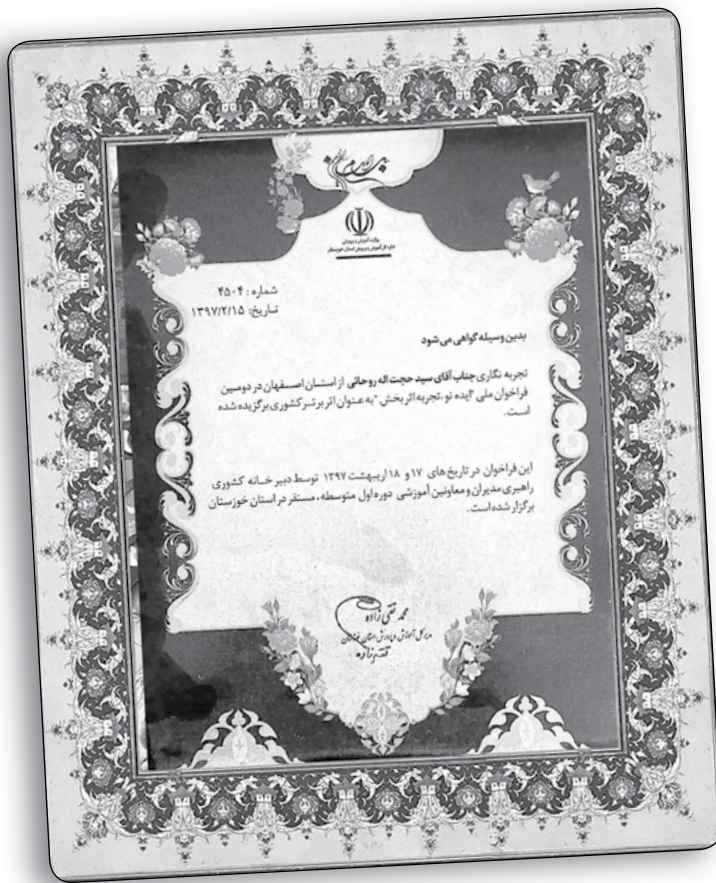
پیشنهاد اصلی که مورد توافق جمع همکاران قرار گرفت. ورود عناوین آموزشی جذاب و جدید به مدرسه بود ولی هنوز نگاه گذشته برای ارتقاء مهارت‌های دانشی مانند زبان انگلیسی جزء پیشنهادهای اصلی بود. البته رقیب دیگری هم برای این پیشنهاد ارائه شد.

رقیب تازه، برگزاری کلاس‌های مهارتی با ماهیتی متفاوت با پیشنهاد اول بود. تأکیدهای فراوان سند تحول آموزش و پرورش بر ارتقاء مهارت دانش‌آموزان و ضعف برنامه‌های فعلی در آگاه نمودن دانش‌آموزان پایه نهم جهت انتخاب رشته مناسب‌تر، کسب شایستگی‌های لازم در این زمینه، ارزش قائل شدن به کار و معاش حلال و داشتن روحیه تلاش، از پشتوانه‌های محکم این پیشنهاد بود.

پس از بررسی این پیشنهاد سؤالاتی مطرح شد. اینکه چگونه می‌توان فضایی مناسب برای برگزاری این کلاس‌ها در مدرسه ایجاد کرد، آیا این گزینه مورد استقبال دانش‌آموزان و والدین قرار خواهد گرفت و چند سؤال دیگر ...

در ادامه، پیشنهاد شد که دانش‌آموزان برای فراگیری این مهارت‌ها به مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای بروند و از امکانات آنجا استفاده کنند. ولی این گزینه به دلیل مشکلات فراوان جابه‌جایی دانش‌آموزان و دیگر عوامل، مانند لزوم رعایت شرایط اردویی و افزایش هزینه‌ها قابلیت اجرایی چندانی نداشت.

پس مقرر شد عناوینی انتخاب گردد که امکان ارائه آموزش‌های لازم با شرایط مدرسه را داشته باشد. با مشورت‌های فراوان، نظریه

محیطی آموزشی به سبب ویژگی های خاص مخاطبش، همواره باید شور و نشاط را در کنار جنبه های رسمی خود داشته باشد. تنوع آموزشی باعث افزایش نشاط در فضای آموزشی مدرسه می شود و آن را از حالت یکنواختی خارج می کند.

۵. مهارت آموزی: کسب بخشی از شایستگی های حرفه ای و مهارتی لازم جهت ورود به بازار کار در آینده.

روند اجرا

در ادامه جلسات، برنامه اجرایی به شرح زیر تعیین گردید؛ در ابتدا پرسش نامه گاردنر توسط دانش آموزان در هنگام ثبت نام تکمیل و کارنامه (نموداری) آن در اختیار ایشان قرار گرفت. پس از آن، دانش آموزان با انتخاب دو عنوان از میان عناوین ارائه شده، نظر خود را در این باره ارائه نمودند.

البته در این مرحله، از همه ظرفیت ها و نیروی انسانی مدرسه اعم از مدیر و کارکنان برای ارائه مشورت لازم در زمینه انتخاب مناسب براساس نتایج تست گاردنر به کار گرفته شد.

پس از دریافت نظرات دانش آموزان و والدین ایشان، کلاس هایی که با استقبال بیشتری مواجه گردیده بودند، شناسایی شدند و برنامه تشکیل کلاس ها تنظیم گردید. برنامه اجرایی با الزاماتی همچون برگزاری در روزهای پنجشنبه و انتخاب حداقل دو عنوان تدوین شد. برای تنوع و کسب نتیجه بهتر، زمان هر کلاس ۶۰ دقیقه تعیین گردید و بین هر دو کلاس ۱۵ دقیقه زمان استراحت در نظر گرفته شد. همچنین، تمام موارد لازم در اولین جلسه عمومی اولیا و مربیان به اطلاع والدین رسید اما درخواست آن ها برای برگزاری کلاس های آموزشی درسی، باعث شد که بخش اعظم زمان جلسه به تغییر نگرش آن ها اختصاص یابد. در نهایت، موافقت والدین جلب شد و رضایت نامه کتبی و هزینه برآورد شده از ایشان دریافت گردید.

نتایج و دستاوردها:

پس از برگزاری موفقیت آمیز این طرح در سال تحصیلی ۹۷ - ۹۶ نتایج زیر حاصل گردید:

۱. به دلیل نوآوری ها و جذابیت کلاس ها، اکثر دانش آموزان با رغبت زیادی در کلاس ها شرکت می کردند.
۲. برخی از والدین هنوز برگزاری کلاس های نظری تئوریک درسی (مانند کلاس های فوق برنامه درسی و تست زنی) را در اولویت می دانستند که اکثر ایشان در جلسات توجیهی آموزش خانواده تغییر عقیده دادند.
۳. تجربه انتخاب کلاس های متنوع مهارت آموزی برای دانش آموزان بسیار جذاب است.

۴. برخی از دانش آموزان با وجود اینکه به انتخاب خود در کلاس ها حاضر می شدند، پس از گذشت چند جلسه و کسب تجربه های عملی، مایل بودند کلاس خود را تغییر دهند که با این کار موافقت شد. (برای مثال، چند نفر از دانش آموزان پایه نهم به انتخاب رشته کامپیوتر بسیار ابراز علاقه می کردند که پس از حضور در کلاس برنامه نویسی پایتون و مواجهه با فضای واقعی برنامه های رایانه ای (دنیای صفر و یک) متوجه شدند که این رشته با علاقه و استعداد واقعی شان متفاوت است.
۵. حضور و غیاب دانش آموزان در کلاس ها مانند سایر روزهای هفته انجام شد که این امر تعجب دانش آموز را برانگیخت.
۶. خلاقیت و ابتکار و نوآوری دانش آموزان در زمینه های هنری بیشتر از گذشته بروز کرده و دانش آموزان توانستند شایستگی فردی و اجتماعی قابل توجهی به دست آورند.
۷. فرهنگ مهارت آموزی برای اشتغال زایی و کارآفرینی در کنار مهارت داشتن در بین اولیای دانش آموزان کم کم نهادینه شد.
۸. دانش آموزان خواستار برگزاری دوره های مهارتی و متنوع تر در تابستان با هدف پرکردن اوقات فراغت خود شدند.

کسب رتبه برتر در همایش ملی ایده نو، تجربه اثر بخشی

پس از اجرای موفقیت آمیز طرح پنجشنبه های مهارتی در دبیرستان مهندس نجفی، این طرح در سال ۱۳۹۷ در همایش ملی ایده نو، تجربه اثر بخشی که با هدف تجربه گردانی و انتقال تجارب برتر پژوهشی و عملکردی مدیران متوسطه سراسر کشور برگزار شد ارائه و موفق به کسب رتبه برتر در محور هدایت تحصیلی شد. لازم به یادآوری است دبیرخانه این همایش در شهر اهواز بود مدیران دوره متوسطه اول ۲۰ استان کشور، ۱۸۰ مقاله به دبیرخانه همایش ارسال نمودند.